

**BO‘LAJAK PEDAGOG – TARBIYACHILAR PEDAGOGIK MAHORATINI
RIVOJLANTIRISH MODELII**

Usmanova Saodat,
NamDU dotsenti

Botirova Moxiraxon Olimjanovna,
1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda bo‘lajak pedagog-tarbiyachilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish muammosi keng qamrovda tahlil qilinadi. Tadqiqot kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika va innovatsion texnologiyalar integratsiyasiga asoslanadi.

Kalit so‘zlar: pedagogik mahorat, kompetensiya, pedagog-tarbiyachi, innovatsion texnologiyalar, kasbiy rivojlanish, model.

Abstract. This study comprehensively analyzes the problem of developing the pedagogical skills of future teacher-educators. The research is based on the integration of a competency-based approach, digital pedagogy, and innovative technologies.

Keywords: pedagogical skills, competence, teacher-educator, innovative technologies, professional development, model.

Аннотация. В данном исследовании всесторонне анализируется проблема развития педагогического мастерства будущих педагогов-воспитателей. Исследование основано на интеграции компетентностного подхода, цифровой педагогики и инновационных технологий.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, компетенция, педагог-воспитатель, инновационные технологии, профессиональное развитие, модель.

Pedagog juda yuksak darajadagi madaniyatga ega bo‘lgan shaxs. U juda ko‘p narsani bilishi kerak. Hozirgi zamonda o‘zi o‘qiyotgan fan sohasidagi yutuqlardan, yangiliklardan xabardor bo‘lishi kerak. Tarbiyalanuvchilarni har kuni mashg‘ulotlarni o‘rgatib borish uchun o‘zi muntazam o‘qib, o‘rganib, o‘z bilimini to‘ldirib, chuqurlashtirib borishi kerak. Demak, pedagog, pedagogik mahoratining asosiysi o‘z ustida mustaqil o‘qishidir. O‘zbekiston mustaqillika erishgandan keyin ta‘lim-tarbiya sohasida, milliy ahloq–odobni qayta tiklash borasida, milliy urf–odatlar ana’nalarni joy-joyiga qo‘yish milliy qadriyatlarni yanada rivojlantirish xususida buyuk burilishlar bo‘lgani barchaga ayon. Davlatning buyuk kelajagi, albatta, yoshlarni chuqur bilim va pokiza odob-ahloqli qalb egasi ekanligini yoddan chiqarmaslik lozim. Pedagogik mahorat – tug‘ma yoki nasldan–naslga o‘tuvchi xususiyat emas, balki izlanish, ijodiy mehnat mahsuli. Bu ko‘p qirrali pedagogik faoliyat zamirida ijodiy mehnat yotadi.

Tadqiqot quyidagi usullarga asoslandi:

- nazariy tahlil
- taqqoslash
- modellashtirish
- ilmiy manbalarni umumlashtirish

Xalqaro tajribalar (OECD, UNESCO) va zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida konseptual model ishlab chiqildi. Pedagogik mahorat tushunchasi va uning tarkibiy qismlari:

- **Kasbiy bilimlar** – pedagogika, psixologiya va metodika asoslarini bilish;
- **Amaliy ko‘nikmalar** – darsni tashkil etish, tarbiyaviy ishlarni olib borish;
- **Kommunikativ qobiliyat** – o‘quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot;

- **Refleksiv faoliyat** – o‘z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish.

Mazkur komponentlar o‘zaro bog‘liq holda pedagogik mahoratning yaxlit tizimini tashkil etadi.

Bo‘lajak pedagog-tarbiyachilarni tayyorlashning zamonaviy yondashuvlari

Hozirgi ta’lim jarayonida quyidagi yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi:

- **Kompetensiyaviy yondashuv** – bilimdan ko‘ra uni amalda qo‘llay olishga e’tibor;
- **Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim** – har bir talabani individual rivojlantirish;
- **Faol o‘qitish metodlari** – interfaol usullar, muammoli vaziyatlar;
- **Raqamli pedagogika** – axborot texnologiyalaridan foydalanish.

Bu yondashuvlar pedagog-tarbiyachining kasbiy shakllanishida muhim rol o‘ynaydi.

Pedagogik mahoratni rivojlantirish modeli

Bo‘lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish modeli quyidagi bosqichlardan iborat:

1-bosqich: Diagnostika

- Talabalarning mavjud bilim va ko‘nikmalarini aniqlash;
- Individual rivojlanish yo‘nalishlarini belgilash.

2-bosqich: Rejalashtirish

- O‘quv dasturlarini kompetensiyaga asoslangan holda ishlab chiqish;
- Amaliy mashg‘ulotlar ulushini oshirish.

3-bosqich: Amalga oshirish

- Interfaol metodlardan foydalanish;
- Pedagogik amaliyotni kuchaytirish;
- Trening va seminarlar tashkil etish.

4-bosqich: Monitoring va baholash

- Talabalar faoliyatini muntazam tahlil qilish;

- O‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalarini rivojlantirish.

5-bosqich: Refleksiya va takomillashtirish

- Olingan natijalarni tahlil qilish;
- Modelni takomillashtirish.

Innovatsion texnologiyalarning o‘rni

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar pedagogik mahoratni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Jumladan:

- Multimedia vositalari;
- Onlayn ta’lim platformalari;
- Virtual laboratoriyalar;
- Sun’iy intellekt asosidagi ta’lim tizimlari.

Ular orqali ta’lim jarayoni samaradorligi oshadi va pedagogning ijodkorligi rivojlanadi.

Natijada 5 bosqichli model ishlab chiqildi:

1. Diagnostika – boshlang‘ich darajani aniqlash
2. Rejalashtirish – individual rivojlanish yo‘li
3. Amalga oshirish – interfaol metodlar
4. Monitoring – baholash tizimi
5. Refleksiya – takomillashtirish.

Model pedagoglarning kasbiy rivojlanishini tizimli ta’minlaydi.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik mahoratni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. LMS tizimlari, sun’iy intellekt va simulyatsiyalar orqali ta’lim sifati oshadi.

Pedagoglik kasbi o‘z mohiyatiga ko‘ra individualdir. Har bir pedagogning hayotiy o‘rni o‘z ishining ustasi bo‘lishi, usta (master) juda ilg‘or, bilimdon yoki o‘z ishini mohirlik bilan bajaruvchi deb ifodalanadi. Pedagoglik mahorati uning faoliyatida ko‘rinadi. Pedagog eng avvalo, pedagogik jarayon qonuniyatlari va mexanizmlarini yaxshi egallagan bo‘lishi lozim. Shu ma’noda pedagogning umumlashgan malakalari, uning pedagogik texnikasi katta ahamiyatga ega. Mahorat – bu alohida qudrat. Yuqori va kichik darajada usta bo‘lish mumkin emas. Mahoratga erishish ham, erishmaslik ham mumkin. Haqiqiy usta mehnat faoliyati chog‘idagina go‘zaldir. Pedagogik mahoratga erishish pedagogning muayyan shaxsiy sifatleri bilan amalga oshadi. Pedagogik mahorat yuksak darajada pedagogik faoliyatining taraqqiy etishini, pedagogik texnikani egallashni, shuningdek, pedagog shaxsi, uning tajribasi, fuqorolik va kasbiy mavqeini ifodalaydi. Pedagogik mahorat kategoriya sifatida o‘zining ilmiy asoslariga ega. So‘nggi yillardagi ilmiy yondashuvlar bu holatga nisbatan quydagicha xulosa qilishga imkon berdi: pedagogik mahorat kasbiy faoliyatdagi induviduallikning yorqin ko‘rinishi sifatida tushuniladi.

Bo‘lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish tizimli, uzluksiz va maqsadga yo‘naltirilgan jarayon hisoblanadi. Taklif etilgan model pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi va ta‘lim sifatini oshirishga yordam beradi. Pedagogik mahoratga berilgan ta‘riflar shuncha ko‘p bo‘lishiga qaramay, ularda mahoratning qaysidir jihatlari albatta ifodalanadi. Pedagoglik sharaflilik, lekin juda murakkab kasb. Yaxshi bo‘lish uchun pedagogik nazariyani egallashning o‘ziga yetarli emas. Chunki pedagogik nazariyada bolalarni o‘qitish va tarbiyalash haqida umumiy qonun qoidalar, umumlashtirilgan uslubiy g‘oyalar bayon etiladi, yosh individual xususiyatlarini e‘tiborga olish ta‘kidlanadi. Maktabgacha ta‘lim hayoti kichik pedagogik jarayon bo‘lib juda xilma -xildir. Pedagogik nazariyaga mos kelmaydigan vaziyatlar uchrab turadi

Kelgusida ushbu modelni amaliyotda qo‘llash va uning samaradorligini oshirish bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarni davom ettirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Pedagogika nazariyasi va tarixi bo‘yicha darsliklar.
2. Zamonaviy ta‘lim texnologiyalari bo‘yicha ilmiy maqolalar.
3. Qodirova F.R, Toshpo‘latova Sh.Q, Kayumova N.M., Agzamova M.N. Maktabgacha pedagogika. – T.: Tafakkur, 2019. Darslik